

Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl 2, Sayı 1, 2018, s. 33-39

Geliş Tarihi	Kabul Tarihi
30.05.2018	18.06.2018

YÜCEL FEYZİOĞLU İLE MASAL VE DEĞERLER ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

A CONVERSATION ON THE TALE AND VALUES WITH YÜCEL FEYZİOĞLU

Muammer KARAMAN*

Giriş

Geçmişten günümüze “insanları iyiye yönlendirmek” edebiyatın işlevleri arasında kabul edilmiştir. Edebi eserler insanların zihinsel ve toplumsal gelişimine katkı sunar. Toplumsal kuralları benimseyen, ahlaki değerle bezenmiş bireyi yetiştirmek için kullanılacak edebi türlerin başında da kuşkusuz masallar gelir. Durmuş’un (2004, 293) “atalardan gelen ve onların yıllar içindeki deneyim ve gözlemlerine dayalı düşüncelerini değişmez kalıp ve klişeleşmiş özlü sözlerle öğüt ve hüküm içerecek biçimde yansıtan, lafzı ve anlamı beğenilerek nesilden nesile aktarılan, çoğunlukla aslı durumuna benzeyen halleri açıklamak ve örneklemek amacıyla kullanılan anonim mahiyetteki özdeyiş” tanımından anlaşılacağı gibi masallar içinde toplumsal değerleri barındırır. Bu yüzden ilkel toplumlardan modern toplumların eğitim sistemlerine kadar bütün hepsinde kullanılan bir edebi türdür(Güneş, 2007: 71). Masallar sayesinde toplumun sahip olduğu değerlerin gelecek nesillere aktarılması sağlanır. Kızılcılık ve Erjem (1994) tarafından “bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve yararını yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke ya da inançlar” ifade edilen değerlerin gelecek nesillere aktarılması toplumun devamlılığı için bir zorunluluktur. Toplumun sahip olduğu değerlerin masal yoluyla çocuklara kazandırılması çocuklar için süreci eğlenceli hale getirecektir. Birçok araştırmacı ve yazar çocukların masallarla büyümesi için çalışmalarını sürdürmektedir.

Türk toplumunun sahip olduğu değerleri masallar yoluyla yeni nesle kazandırmaya çalışan yazarların başında Yücel Feyzioğlu gelmektedir. 1946 yılında Kars’ta dünyaya gelen Yücel Feyzioğlu yaşamını Almanya’da sürdürmektedir. Yücel Feyzioğlu yazarlık yaşamına 32 masal, 3 hikâye ve 2 roman başta olmak üzere birçok eser sığdırmış, farklı kurum ve kuruluşlar tarafından ödüllere layık görülmüştür. Yücel Feyzioğlu1979 “Uğultu” ile “Sanat Emeği” roman ödülü, 1986-87, Gençlik çalışmasıyla “Yunus Nadi Röportaj Ödülü” ikinciliği, 1992 yılında “Kırmızı fare” öykü ödülü, 1997 yılında “Ömer Seyfettin” öykü özel ödülü, 2001 yılında “Göçün 40. Yılı” nedeniyle açılan yarışmada

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. mhmmr.karaman@hotmail.com

“Anadili Gerekli mi?” denemesiyle “Cumhuriyet Gazetesi” birincilik ödülü, 2003 yılında TRT INT’in açtığı “AB/Türkiye ilişkileri” konulu yarışmada “Danışman” adlı öyküsü birincilik ödülü almış. Ayrıca eserleri 1987 Gladbeck Gülmece Ödülü seçkisine girmiş, 2002 yılında “Sihirli Limon” adlı kitabı NRW Eğitim ve Bilim Bakanlığının 20 kitaplık seçkisine alınarak bütün çocuklara, okullara ve ailelere tavsiye edilmiş. Son olarak Türkiye’de “Anarbay” adlı romanı ile “Tarih Boyunca Dünyayı Sarsan Doğal Felaketler” adlı iki kitabı; Bonn’da ise Free PenVerlag tarafından “Sihirli Limon” adlı masalı iki dile çevrilerek yayımlanmıştır.

Bu çalışmada değerlerin kazandırılmasında masallardan faydalanma ve masallar konusunda Yücel Feyzioğlu’nun düşüncelerini almak amaçlanmış olup hazırlanan sorular elektronik ortamda yazara ulaştırılarak konular hakkındaki düşünceleri alınmıştır.

Masal kitaplarının yazarı olarak tanıdığımız Yücel Feyzioğlu kimdir ve yazarlık maceranız nasıl başlamıştır? Kısaca anlatır mısınız?

1946, Kars doğumlu. Hali vakti iyi olan bir köylünün ilk çocuğu. Öğretmen okulu mezunu. Almanya’da dil ve yazarlık eğitimi görmüş bir insan. 17 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra serbest yazar olarak çalışan kişi, evli üç çocuk babası. Alman Yazarlar Birliği üyesi.

1957 yılıydı. Dayımın kızıyla ilkokul dördüncü sınıfa gidiyorduk. Bir gün kavga ettik. Beni itti, düştüm, ben de kalkıp onun saçlarını yoldum.

Öğretmene: “Yücel kızlara mektup yazıyor,” diye beni şikâyet etti. Öğretmenimiz Faya Hanım: “Ver bakalım defterini!” dedi. Çantaya kapandım: “Vermem!” dedim. Öğretmen iyice kuşkulandı. Defteri zorla elimden aldı, açtı. Sınıfta herkes soluğunu tutmuş, bize bakıyordu. Öğretmen birkaç sayfa okudu. Yazılar iyice ilgisini çekti, birkaç sayfa daha okudu. Bana döndü: “Bunları sen mi yazdın?”

Kırgın bir sesle: “Tabii ben yazdım,” diye cevap verdim. Öğretmenim duygulandı, sesi yumuşacık oldu. Başımı okşayarak: “Çok güzel Yücel, çok güzel,” dedi. “Sen büyüğünce yazar olacaksın. Çok oku, çok yaz...” dedi.

Öğretmen arkasını döner dönmez dayım kızına dilimi çıkarıp nanik yaptım. Yazarlık maceram işte o an başlamıştı. Öğretmenimin keşfi ve cesaretlendirmesiyle.

Eserlerinizin neredeyse tamamı masal kitaplarından oluşuyor, neden özellikle masallarla ilgileniyorsunuz, dünyaya geldiğiniz coğrafyanın bunda etkisi var mıdır?

Ağırlıklı olarak masal kitapları yazmakla birlikte yayımlanmış iki roman ile üç hikâye kitabım da var. Ayrıca yurtdışındaki çocuklarımızın Türkçe ders kitaplarını 1979 yılından beri ilk yazarlardan biri oldum.

Masalla ilgilenmeme gelince: Evimizin kapısı, gelip geçen misafirlere açık olur, yemekler birlikte yenirdi. Kars’ın o karlı, uzun kış gecelerinde babam halk hikâyeleri ve masallar anlatırdı. Arkadaşlarına romanlar okuduğunu anımsıyorum. Daha radyo yaygınlaşmamıştı, televizyon yoktu. Toy-düğün günlerce sürer, kız erkek ayırmadan gençler birlikte halay tutar, diz kırıp oynardık. Yaz aylarında ise yaylaya göçerdik, lacivert gökyüzünün yıldızlı gecelerinde, su kenarında yaktığımız ocak başında nağil (masal) ninelerin, nağil dedelerin anlattığı masalları dinlerdik. Kurtlar koyun sürümüne dalar, hırsızlar öküzleri çalar, kartallar tavuk ve kazlarımızı kaçırdırlardı. Ata biner kurtları kovalar, hırsızların peşine düşer, kanat takıp uçmak isterdik. İşte böyle oluştu belleğimdeki masal sahneleri. Bir de Kars öyle bir coğrafya ki, huninin daralan ağız gibi. Orta Asya’dan, Kafkasya’dan akıp gelenler bu huninin ağzından süzülüp Anadolu’ya yayılmış. Geri dönenlerde buradan geçmiş. Her gelen ve her geçen hikâyesini, masalını, düşündüğünü, hayallerini, rüyalarını burada bırakmış... Müthiş bir renklilik yaratmış. İşte o renkliliğin içine doğmuş olmak bir şans.

Uzun zamandır yurt dışında, Almanya’da yaşıyorsunuz. Masalların eğitimde kullanılması noktasında Avrupa ile ülkemizi karşılaştırabilir misiniz?

Ağustos 1974’te Frankfurt’ta öğretmenliğe başlayınca yaşayarak gördüm ki; her yıl Noel ve Paskalya günlerinde bütün şehirler, caddeler, mağazalar, işyerleri, okullar ve evler masal sahnesine dönüştürülüyor. Her yerde haftalarca masal etkinlikleri yapılıyor. Grimm Kardeş masallarının bütün ciltleri her evde var. Bu masalların tiyatroları, çizgi ve oyun filmleri, operaları, müzikalleri, baleleri, maketleri, oyuncakları, çantaları, defterleri, kalemleri, ayakkabıları ve çikolataları yapılmış. Bütün yıl boyunca bunlar izleniyor, okunuyor, kıyafet olarak taşınıyor ve çocuklar adeta masallara dokunarak büyüyorlar. Masal yazarları okuldan okula davet ediliyor. Ben de büyük bir heyecanla ve Avrupa seviyesine ulaşmak amacıyla Anadolu’dan ve bütün Türk yurtlarından masallar derlemeye başladım ve yayımladım.

Masalların çocuklara dini, tarihî, kültürel ve sosyal değerleri aktarmadaki rolü hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu konuda ailelere ve eğitimcilerle önerileriniz nelerdir?

Sorunuzun yanıtı çok kapsamlı. Bu sebeple yakında yayımlanacak olan “Masal Neden Gereklidir?” kitabımı mutlaka okunmasını salık vereceğim. Çünkü birkaç cümlede anlatılması olanaklı değil. Fakat masalın çirkinliğin içinden güzelliği keşfettiren bir sanat dalı olduğunu, insanı onurlandırdığını bir örnekle özetleyebilirim.

İki Almanya(Doğu ve Batı) 3 Ekim 1990 tarihinde yeniden birleşince Doğu Almanya’da yaşayan Almanların çoğu işsiz kaldı. “Türkler giderse, biz iş sahibi oluruz,” gibi popülist yaklaşımla Türk düşmanlığını artırmaya çalışanlar, Türk gençleriyle Alman gençleri arasında gerilimi arttırdı. Bu nedenle Alman Yazarlar Birliği ile Almanya Kültür Bakanlığı benimle Doğu Almanya kentlerinde bir masal etkinliği turnesi düzenledi. Hem masal anlatacak hem de soruları cevaplandıracaktım. Magdeburg’a geldim. Bir okulda sadece iki çocuğumuz vardı. Alman öğretmen onları bana göstererek: “Bu çocuklar ders çalışmıyor, oyun oynamıyor, ödev yapmıyor, dilsiz gibiler, ne yapacağımı şaşırdım,” dedi. Çocuklara baktım, omuzları çökmüş, başları eğik, gözlerinde ışık yok.

Etkinlik başladı. “Türkiye’den geliyorum,” der demez çocuklar hemen geri yaslanıp dikkatle bana bakmaya başladılar. “Şimdi size bir Türk masalı anlatacağım; adı Ayıkulak,” dedim, çocuklar pür dikkat kesildiler. Ayıkulak’ı anlatmaya başladım, masal özetle şöyledir: “...Padişah kızı has bahçede gezinirken bir ayı alıp onu kaçıtır, mağarasına götürür, kızın ayıdan bir oğlu dünyaya gelir. Çocuk insana, kulakları ise ayıya benzemektedir. Kız, çocuğun adını “Ayıkulak” koyar. Ayıkulak büyüyünce mağaranın önündeki kayayı açar, annesiyle kaçıp saraya gelir. Padişah çocuğu çirkin bulur, “Ayıkulak’ın dedesi” diyecekler endişesiyle Kervancıbaşına: “Bunu al götür, geri dönmeyecek” der. Kervancıbaşı Ayıkulak’a en zor işleri verir, inilip de çıkılmaz su kuyusuna indirir. Ve orada bırakıp döner. Ayıkulak, ...yeraltı dünyasını ejderhadan kurtarıp geri gelmeyi başarır. Yanında yeraltı padişahının kızı da var. Dedesi çaresiz kalıp bunlara düğün yapar. Tam düğün günü Ayı’nın da geldiği haberi verilir. Herkes şaşkına döner. Gözü yaşlı Ayı oğlunun düğününe katılmak istemektedir. Anne ile oğul acırlar ve onu uzaklaştırmak için sevgiyle koluna girerler. O anda inanılmaz bir şey olur. Ayının derisi yarılar, içinden yakışıklı bir bey çıkar. “Teşekkür ederim size. Ben bir şehzadeyim. Büyülenip ayı kılığında sokmuşlardı beni. Eliniz sevgiyle dokunduğu için büyü bozuldu,” der, kucaklaşırlar. Ayıkulak’ın kulakları da çekilir ve gerçek insan kulağı şeklini alır, düğün salonuna birlikte yürürler... Mutluluk birkaç katlıdır...”

Bitirdiğimde iki çocuğun da yüzü gülüyordu. Hele birini hiç unutmayacağım: Alman arkadaşının omzuna gururla dokundu: “Gördün mü, senin Kurbağa Prens’in var, benim de Ayıkulak’ım,” dedi. Çünkü iki masal da aynı işlevi yüklenmişti: “Kurbağa Prens” de “Ayıkulak” da “Dış görünüşüme bakıp da aldanma, bana dokun, içimde ne güzellikler var!” diye çocuklara çirkinin içinden güzeli keşfettirmeyi öğretiyordu. Ve çocuk o anda bu benzerliği fark etmişti. Alman arkadaşıyla

anında eşit seviyeye yükselmiş, kendine güveni artmıştı. Etkinlik bitince fırlayıp yanıma geldiler, elimden tutup: “Sen burada kal!” dediler, benimle uzun uzun sohbet ettiler.

En ilginç ise, bu çocukların öğretmenini bir ay sonra beni telefonla arayarak: “Çocuklar artık gülüyor, oynuyor, ders çalışıyorlar. Nasıl büyülediniz bunları?” diye sormasıydı. “Büyüledim Sayın Öğretmenim,” diye cevap verdim, “Sahip oldukları büyük hazineyi görmeleri için onlara küçük bir pencere açtım o kadar.”

İşte masal böyle bir şey: Her konuda çocuğa kültürel kimlik ve kişilik kazandıran en eski sanat dallarından biri.

Masalın çocukların eğitiminde kullanılması için güncellenmesi gerekli midir, yoksa çocuklara masallar geleneksel hâliyle mi anlatılmalıdır?

Evet, gereklidir bence. Çünkü geleneksel masal çoğu kez sorunu çözmek için masal kahramanına kaba kuvvet kullanır, kan döktürür, kahraman olarak onu silaya döndürür. Geçmişte gerekliydi belki ama bu çağın ihtiyacı bu değil. Yazar o kahramanı, o mekânı, o olayı alır ama kaba kuvvetin yerine akli koyar, diyalogu, uzlaşmayı koyar, okurun zihinsel gelişmesine katkıda bulunur. Örneğin geleneksel masalda kadının yeri genellikle çok iyi değil. Öyle masal var ki, ergenlik çağındaki kız bir gence gönül verdiği için babası ya da kardeşi tarafından öldürülmesi kutsandır, alkışlanır. Yansımalarını da toplumda işlenen cinayetlerle görüyoruz zaten. Bu dehşet kültürü azaltıp anayı, kadını yerli yerine oturtan halk masallarını öne çıkartmamız, çoğaltmamız gerekiyor. Yazar bir arkeolog gibi çalışarak tarihte güzel örnekleri bulup çıkarır ve yenilerini de anlatır. Bu bana daha doğru geliyor ve onu yapıyorum.

Türk dünyasına ait masalların bütün Türk toplulukları tarafından okunması ve çocuklara anlatılması millî benliğimize sahip çıkmamızda ve akrabalık bağlarımızı pekiştirmede ne derece önemlidir? Bu konudaki görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Çok önemlidir. Yalnız Türk yurtlarında değil, Anadolu da çok önemlidir. Bakınız ben Anadolu’dan, bütün Türk yurtlarından, Süryanilerden, Kürtlerden ve Ermenilerden derleyip yeniden yazdığım sıcacık masalları İlköğretim 4.sınıf “İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi” ders kitabına koydum. MEB bastı iki yıl okutuldu. Kitabın 2016 yılında “en sevilen ders kitabı” seçildiğini Sayın Bakan’ın açıklamasıyla duyduk. Türk dünyasında kitaba karşı daha yoğun bir ilgi doğdu. Çünkü bu masallar bu halkların ortak kültürüdür, hepsini birbirine yakınlaştıracak, akrabalıklarını güçlendirecektir. Ben Doğu ve Güney Anadolu illerimizde masal etkinliklerine gittiğimde öğretmenler aynen şunu söylediler: “Bu kitabı fark eden bütün arkadaşlar birbirine telefon etti ve birbirine sevincini yaydı. Aman okutun bu kitabı, bütün Anadolu kültüründen örnekler veriyor.” Ve kitap benimsenerek, sevilerek okutulmuş. Bu masallar yalnız Kürt, Süryani veya Ermeni çocukları için değil, Türk çocukları için de çok gereklidir. Bu kültürle birbirlerine ısınacaklar, yakınlaşacaklar, sertlikler, çatışmalar, terör ancak o zaman ortadan kalkacak...

Sizin gözlemlerimize dayanarak bütün dünya çocuklarına öğretebileceğimiz mutlak değerlerden söz edilebilir mi? Masalların değerler öğretimindeki rolü ne olabilir?

Elbette bütün dünya çocuklarına sunacağımız masal kahramanları var. Örneğin Er Tapıldı, Ateşin Sultanı, Titleden Bitle, Yanık ile Dilek Boncuğu, Alp ile Asamat Köprüsü, Akıllı Kız, Ayıkulak, Yarım Horoz Kardeş, Keloğlan ile Oh’un Masalı, Yarı Kulak, Çilbik, Cırttan, Yılan Oğul, Şirince Şeşen ve daha onlarca masal kahramanı. Çünkü bunlar ve benzerleri binlerce yıllık bir kültürün taşıyıcılarıdır ve unutulmaz evrensel kahramanlardır. Bu ülkeye ancak bunlarla sempati kazanabiliriz. Diplomasinin çözemediğini bunlar çözer. Ki bazı Batı ülkeleri bu yolu denemiş, başarılı sonuçlar almışlardır.

2013 yılında gerçekleştirilen *Çocuk ve Gençlik Sempozyumu*'nda Türk çocuklarının sadece % 17'sinin Türk edebiyatıyla büyüdüğünü söylemişsiniz. Özellikle kendi kültürümüze ait -Avrupa masallarının esin kaynağı olan- masallarımız varken çocuklarımız neden başka ülkelerin masallarını okuyarak veya dinleyerek büyüyorlar?

Yine bunun uzun ve çok boyutlu cevabı var. Tarihsel süreçte kesintiler var ama son iki yüz yılı göz önüne alırsak 6. soruda sözünü ettiğimiz gibidir. Masal Doğu'da doğduğu halde Batılılar sanayinin gelişmesiyle birlikte masalların üstünde de hep çalışmışlar. Çağdaş psikolojinin ihtiyacına cevap verecek duruma getirmişler. Sanayi ürünleriyle birlikte o masalları da yaymışlar. Dolayısıyla bütün halklar çocuklarının önüne o masalları sempatiyle koymuş. Bizde ise eski masallara çalışan çok az. 2007 yılından beri ben Türk yurtlarından ve Mezopotamya'dan masalları toplu olarak yayınlayınca masala ilgi artmaya başladı, masalcılar yetişmeye başladı. Umarım bundan sonra daha da iyi olacak.

Masallarınızda nadiren de olsa şekil olarak toplumsal değerlere aykırı gibi görünen olaylar yaşanabiliyor(*Köpeğin kızla evlenmesi veya bir babanın kızına evlenme teklifinde bulunması gibi*); ancak dikkatli okur buradan kendine büyük dersler çıkarabiliyor. Bu olaylara eserlerinizde yer vermenizin sebepleri nelerdir?

Güzel soru. İyi ki sordunuz. Birçok insan masalla büyüme sürecinden geçmediği ve daha katmanlı, çok boyutlu düşünme sistemini kafasında oturtamadığı için daha ilk cümleyi okuyup gerisini atlayarak şiddetli tepki gösteriyor. Oysa durum önyargılı kişilerin sandığı gibi hiç değil. Örneğin "Köpek Evlenmesi"ni ele alalım. Köpek orada simgesel bir ifadedir. Masalcıların muhteşem bir buluşudur. O masaldan önceki "Sarı Köpek"tir. Yaşlı bir adam ormana gider, şu ağacı keser beğenmez, bunu keser beğenmez. Üçüncüyü de kesince ağacın içinden sarı bir köpek fırlayıp eteğinden yapışır: "Sen bu ağaçları neden kesiyorsun?" der. Adam yalvarır, "Şunu sana vereyim, bunu vereyim beni bırak" der. Köpek: "Demek bir de rüşvet ha!" diye daha çok kızar. Yaşlı adam, "Sana kızımı vereyim," deyince köpek yumuşar. İkinci masalda küçük kızını köpeklerle evlendirir. Bu kız edebiyatla terbiyesiyle yaşlı anne ile yaşlı baba köpeğe çok sıcak davranır, hizmette kusur etmez ama Sarı Köpek'ten uzak durur; ancak köpeğin ayağı yaralanınca onu sarar, okşar, iyileştirmeye çalışır. İşte o noktada büyü bozulur, köpekler insanlaşır. Aslında büyülenip köpek kılığına sokulmuş insanlardır. Ve çocuklar bu masalı çok seviyorlar, unutmuyorlar.

İkinci masala gelince "Yandı Hanım" masalından söz ediyorsunuz. Öğretmenken yaşadığım bir anıyla bu soruya cevap vereyim: 1980 yıllarının başıydı. Paydos zili yeni çalmıştı. Bütün çocuklar ayağa fırladılar, o kıpırdamadı... Çocuklar çantalarını kapıp gittiler, o yerinde kaldı...

Yüzünde çaresizlik ifadesi vardı. Dokunsam ağlayacaktı.

Yanına yaklaştım: "Zil çaldı kızım, defterini kitabını toplasana!" dedim.

Birden ayağa kalkıp elime sarıldı: "Kurtar beni öğretmenim!"

Ergenlik çağındaydı, tedirgin oldum. "Kimden kızım?" diye sordum.

"Babamdan!" dedi.

"Dövüyor mu seni?"

"Keşke dövse..."

"Annene söyle," dedim.

"Söyledim. Sakın bir daha böyle bir şey diline alma! Dilini keserim dedi."

"Babanla konuşayım," dedim, titremeleri arttı: "Öldürür beni!"

Yine de babasını çağırdım. "Çocuk ergenlik dönemindedir, bir sevdiği genç olabilir, anlayışlı davranmak, üzmemek gerekir, son dönemde derslere ilgisi azaldı," gibi uygun bir dil kullanmaya

çalıştım. Adam okuldan kapıp götürdü onu. Başka kente göçtü. Yanlış yaptığımı, çocuğun bana gösterdiği güveni sarstığımı o zaman anladım.

Sonra eşim doktor olarak onun gibi genç bir kıza yardım edememenin üzüntüsünü taşıdı evimize...

Bari başkaları bu acıyı yaşamasın dedik. O yıllarda masal derlemeye yeni başlamıştım. Dikkatimi o alana çevirdim. Acaba bu konuda masal var mı? Bir de baktım onlarca masalımız var. Dedelerimiz ninelerimiz çocukları masalla uyarmışlar, bir yol göstermişler. Sözlü anlatılanları yazsam çok büyük tepki çekebileceğini düşündüm. Çünkü aile içi zina toplumun en ürkütücü tabularından biridir. Homeros destanının sonunda Oedipus bilmeden annesiyle evlenir. Bunu öğrenince de öyle büyük bir dehşete kapılır ki; mil çekerek kendi gözlerini kör eder. Aslında simgesel olarak bu “kör olma” olayı toplumların psikolojisini yansıtır. Yapılan aile içi tacizleri görmemek, duymamak, konuşmamak. Hasıraltına süpürmek... Ama olan körpeçik yavrularımıza oluyor.

Ben de yazıya geçmiş metinler aradım. Birçok masala rastlayarak şaşırdım. Yazıya geçenlerden üç örnek versem yeter: Prof. Valeh Hacılar’ın Kafkasya’dan derlediği “Ağıllı Qız” masalı, Prof. Muhsine Helimoğlu Yavuz’un Anadolu’dan derlediği “Geyik Sultan” adlı masalı, Prof. Nimetullah Hafız’ın Kosova’dan derlediği “Padişanın Kızı” adlı masalı ve diğerleri.

Nimetullah Hafız Hoca’nın masalına 2005’de çalışıp, 2009 yılında “Açıl Kabağım Açıl” adlı Kosova masalları kitabımda yayımladım. “Yandı Hanım” adını verdiğim o masalı özetleyelim: *“Bir beyin eşi ölmüş. Eşine benzeyen kızını yanına çağırmış: “Kızım büyüdün artık, güzel bir kız oldun... Benimle evlenir misin?” demiş. Masal aynen şöyle devam ediyor: “Kızın başından şapka uçmuş. Ne diyeceğini şaşırarak kalkıp odayı terk etmiş. Babası öfkeyle arkasından gelmiş. “Kaçmana gerek yok! İyi düşün!” diye tehdit etmiş.*

...Kız kafasında bir kurtuluş planı yapmış: “Kırk hizmetçi tut baba. Bu kentteki bütün kemikleri toplayıp karşıdaki eski fenerin altına yığsınlar. Kemikleri ateşe versinler. O fenerin altında bir dünya görünsün, ama dünyanın kendi içi görünmesin...”

...Baba kabul etmiş. Kız da sevdiği gence el işareti etmiş. Ateşin yakıldığı gün kız fırlayıp ateşin üstünden atlamış. Orada sevdiği genç küheylan bir atla bekliyormuş. Hizmetçi bağırmaya başlamış: “Yandı hanım! Yandı hanım!..”

...Kız sevdiği gençle ata atlamış, at kanatlanmış, özgürlüklere doğru uçup gitmiş...”

Görüldüğü gibi tacize uğrayan kızlar için bir kurtuluş yolu gösteriyor masal.

Masallar, çocukların karşılaşılabileceği aile içi ve toplumsal sorunlara karşı çocuklara fayda sağlayabilir mi?

Masallar toplumsal sorunlara çözüm üretmede tabii olarak fayda sağlar. Bir örnek verecek olursak Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği’nin 2016 Çocuk İstismarı Raporu’na göre;

Son 10 yılda çocuk istismarı vakaları yüzde 700 arttı. Raporunda yer alan detaylar korkunç:

- Çocuk tecavüzlerinin yüzde 5’i ortaya çıkıyor yüzde 95’i gizli kalıyor.
- Son 1 yılda 400 çocuk istismara uğradı.
- Çocuk istismarı vakaları 10 yılda 300 bini geçti.
- İstismarcıların yüzde 66’sı akraba, komşu gibi çocuğun tanıdığı kişiler.
- İstismarcıların yüzde 9’u çocukla aynı evde yaşıyor....”

Öyleyse çocuklara yönelik eğitim yapmak zorundayız. Çocukları uyarmak zorundayız. Çocuklar “Hayır!” demeyi bilmeli. Kimse çocuğun vücudunu kendisi kadar koruyamaz. Almanya’da bu eğitim yapıldığı için bu taciz olayı yılda 14 bin civarında, Türkiye’de nüfus Almanya’dan 7 milyon daha az olduğu halde taciz olayı 30 bin...

Oedipus gibi gözümüzü kör ettiğimiz için sustuk. Sadece bir hastanede beş ay içinde 115 hamile çocuğun hastaneye gelip kayıt altına alınmadığı haberiyle bütün toplum sarsıldı. Susmanın ardından sarsıntının gelmesi doğal değil mi? Eğer çocuklarımız neler yapabileceklerini bilselerdi sorunları büyümeden çözülemez miydi?

Bunun gibi toplumsal travmalara devlet başta olmak üzere toplum olarak önlemler almak gerekiyor. Bu önlemlerin başında da çocukların eğitiminde masallardan daha çok yararlanma gelir. Uygun masallarla çocukların vücutlarının özel olduğu, sadece izin verdiği belli şartlarda –temizlik ve hastalık- aile büyüklerinin kendine dokunabileceği öğretilir, çocukların sorunlarla başa çıkma yöntemleri ve kendini savunurken neler yapabileceği eğlenceli bir şekilde anlatılabilir.

Sonuç

On bir yaşından beri masal yazan Yücel Feyzioğlu yazarlık yaşamına bugüne kadar 32 masal kitabı sığdırmıştır. Feyzioğlu'nun kendi kaleme aldığı masallar olmakla birlikte eserlerinin çoğunluğu, Türk dünyasından derlenerek günümüz insanının gereksinimleri ve ahlaki değerlerine göre yeniden kurgulanan masallardan oluşmaktadır.

Masalın kaynağı Doğu kültürü olmakla birlikte Avrupalılar masalları eğitim ortamında daha çok kullanmaktadır. Türkiye'de çocuklar kültürüne ait birçok masalı Avrupa'ya geçmiş uyarlamalarından okumaktadır. Bu durum çocukların Türk toplumunun sahip olduğu değerler yerine Avrupa'ya ait değerleri benimsemesine neden olmaktadır. Bu sorunun çözümü olarak masalların geleneksel şekli yerine çağın gereklerine uygun olarak yeniden yazılarak çocuklara anlatılması ve Türk toplumunun sahip olduğu masal hazinesiyle ilgili çalışmalar yapılması düşünülebilir.

Bazen masallarda şekil olarak toplumsal değerlere aykırı olaylar yaşansa da sonunda hep iyilerin kazandığı masal türünde olayın gelişimine dikkat edilmelidir. Bu sayede çocuklara kötülüklerle mücadele etme bilinci kazandırılabilir.

Farklı coğrafyalarda yaşayan Türk toplulukları arasındaki bağları güçlendirmek için masallardan faydalanılabilir. Bu konuda aile ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Her aile büyüğü ve öğretmen masalları en iyi şekilde öğrenmeli ve çocuklara onların keyif alabileceği şekilde anlatmalıdır.

Kaynakça

- Durmuş, İ. (2004). *Mesel*. DİA, 29. C., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Güneş, Z. (Ed.) (2007). İlköğretimde çocuk edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Hacılar, V. (2011). Azerbaycan folkloru antologyası, 22.cilt, Borçalı Qarapapaq folkloru, Bakü: Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası Folklor İnstitutüsü Yayınları.
- Hafız, N. (1985). Kosova Türk halk edebiyatı metinleri. Priştine: Kosova Üniversitesi Felsefe Fakültesi Yayınları.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2002). Masallar ve eğitimsel işlevleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kızılcıkelik, S. ve Erjem, Y. (1994). Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü. Ankara: Atilla Kitabevi.